

EKONOMINIO BENDRADARBIAVIMO TARP KAUNO APSKRITIES IR LATVIJOS ORGANIZACIJŲ VERTINIMAS

Daiva Laskienė¹, Irena Pekarskienė²

¹Kauno technologijos universitetas, Lietuva, daiva.laskiene@ktu.lt

²Kauno technologijos universitetas, Lietuva, irena.pekarskiene@ktu.lt

crossref <http://dx.doi.org/10.5755/j01.em.17.3.2124>

Abstract

The problem of the research. The main problem in Lithuanian and Latvian regions is low competitiveness, one of the ways to increase competitiveness is to facilitate cooperation between the businesses and improve the means of business growth promotion. In order to do that, the current situation regarding cooperation and business growth promotion should be determined, and this is the main problem we are trying to solve by conducting this survey.

The object of the research is cooperation in regions.

The purpose of the research is to research the state of Kaunas county organizations' cooperation with Latvian business and to determine opportunities for such co-development.

The purpose is achieved by summarizing empirical research results of Kaunas county organisations. Questionnaire survey involved 153 Kaunas county organisations, the organizations were selected randomly.

The methodology of the research. Results collected during survey have been processed by Microsoft Excel and SPSS software packages. Descriptive and graphic methods have been used for analysis and assessment of the research results.

The results of the research enabled to determine the level of cooperation; find out the cooperation between certain branches of economic activity; determine the type of cooperation; evaluate the need for cooperation; find out the need for cooperation in various branches of economic activity; evaluate the sufficiency of information needed for conducting business across border; find out whether there is a need for language courses, translated information to facilitate cooperation; determine the need for information about business possibilities across the border.

Keywords: cross – border cooperation, competitiveness of the region.

JEL Classification: O47, R11.

Įvadas

Europos valstybių tarpregioninis bendradarbiavimas sukuria prielaidas šių regionų ekonomikos plėtrai, padeda išvengti neigiamų regionų savitarpio konkurencijos pasekmių. Ekonominio bendradarbiavimo tarp regionų problematika domisi nemažai pasaulio mokslininkų (Sternberg, 2005, Schmidt, 2005, Fritsch, 2001 ir kt.)

Dauguma autorių pabrėžia, kad ekonominis bendradarbiavimas tarp įmonių iš skirtingų regionų skatina inovatyvaus verslo plėtrą (Becker & Dietz, 2004, Theter, 2002, Dachs, Ebersberger & Pyka, 2004 ir kt.). Fritsch (2001) pabrėžia, kad yra mažiausiai dvi priežastys, kodėl bendradarbiavimas skatina inovacijas. Pirma, aukštas bendradarbiavimo lygis sukuria prielaidas darbo pasidalijimui ir specializacijai. Antra, ryšiai tarp skirtingų įmonių gali būti panaudojami naujovių perdavimui, nes įmonės siekia sujungti žinias ir kurti naujoviškus produktus. Toks inovatyvus įmonių bendradarbiavimas didina net tik jų pačių, bet ir viso regiono konkurencingumą. Konkurencingumas įvairiais aspektais domina daugelį Lietuvos mokslininkų (Malakauskaite & Navickas, 2011, Snieska & Bruneckiene, 2009, Mickeviciene & Zitkus, 2011, Saboniene, 2009 ir kt.). Tačiau tyrimų, analizuojančių tarpregioninio bendradarbiavimo problemas Lietuvoje, nėra daug. Stanaitis ir Kosiedowski (2009) analizavo dabartinę socialinę ir ekonominę būklę ES Šiaurės rytų regione bei trijų valstybių (Lenkijos, Lietuvos, Baltarusijos) pasienio regionų tarpvalstybinio bendradarbiavimo galimybes. Kiti Lietuvos regionai ir jų bendradarbiavimo galimybės su kitų regionų organizacijomis nėra plačiau analizuoti. Šis tyrimas skirtas Lietuvos – Latvijos pasienio regiono bendradarbiavimo galimybėms išryškinti.

Tyrimo objektas – tarpregioninis bendradarbiavimas.

Tyrimo tikslas – nustatyti bendradarbiavimo tarp Kauno ir Latvijos organizacijų plėtros galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti Kauno apskrities ekonominio bendradarbiavimo su Latvijos įmonėmis lygį.
2. Įvertinti veiksnius, skatinančius ekonominį bendradarbiavimą tarp Kauno apskrities ir Latvijos įmonių.

Tyrimo metodologija. Tyrimas atliktas, taikant anketinės apklausos metodą. Anketinėje apklausoje dalyvavo 153 Kauno apskrities organizacijos, į tyrimą patekusios atsitiktinės atrankos būdu. Anketinės

apklausos metu surinkti duomenys apdoroti Microsoft Excel ir SPSS programinės įrangos paketais. Tyrimo rezultatų analizei ir įvertinimui panaudoti aprašomasis bei grafinis metodai.

Ekonominio bendradarbiavimo tarp Kauno apskrities ir Latvijos organizacijų lygis

Anketavimo rezultatų analizė atskleidė, net 68 proc. Kauno apskrities įmonių neturi jokių ekonominių ryšių su Latvijos įmonėmis. Vadinasi, tik apie trečdaliį Kauno apskrities įmonių bendradarbiauja su savo partneriais Latvijoje.

Respondentų, kurie turi verslo partnerių Latvijoje, buvo paprašyta nurodyti, kokiose Latvijos ekonominės veiklos rūšių grupėse dirba šie partneriai. Išanalizavus apklausos duomenis matyti, kad daugiausia partnerių Latvijoje Kauno apskrities įmonės turi prekybos (apie 33,3 proc.), pramonės (apie 19,2 proc.) ir paslaugų (apie 17,9 proc.) sektoriuose.

Verslo partneriai kitose ekonominėse veiklose sudaro mažesnius procentus:

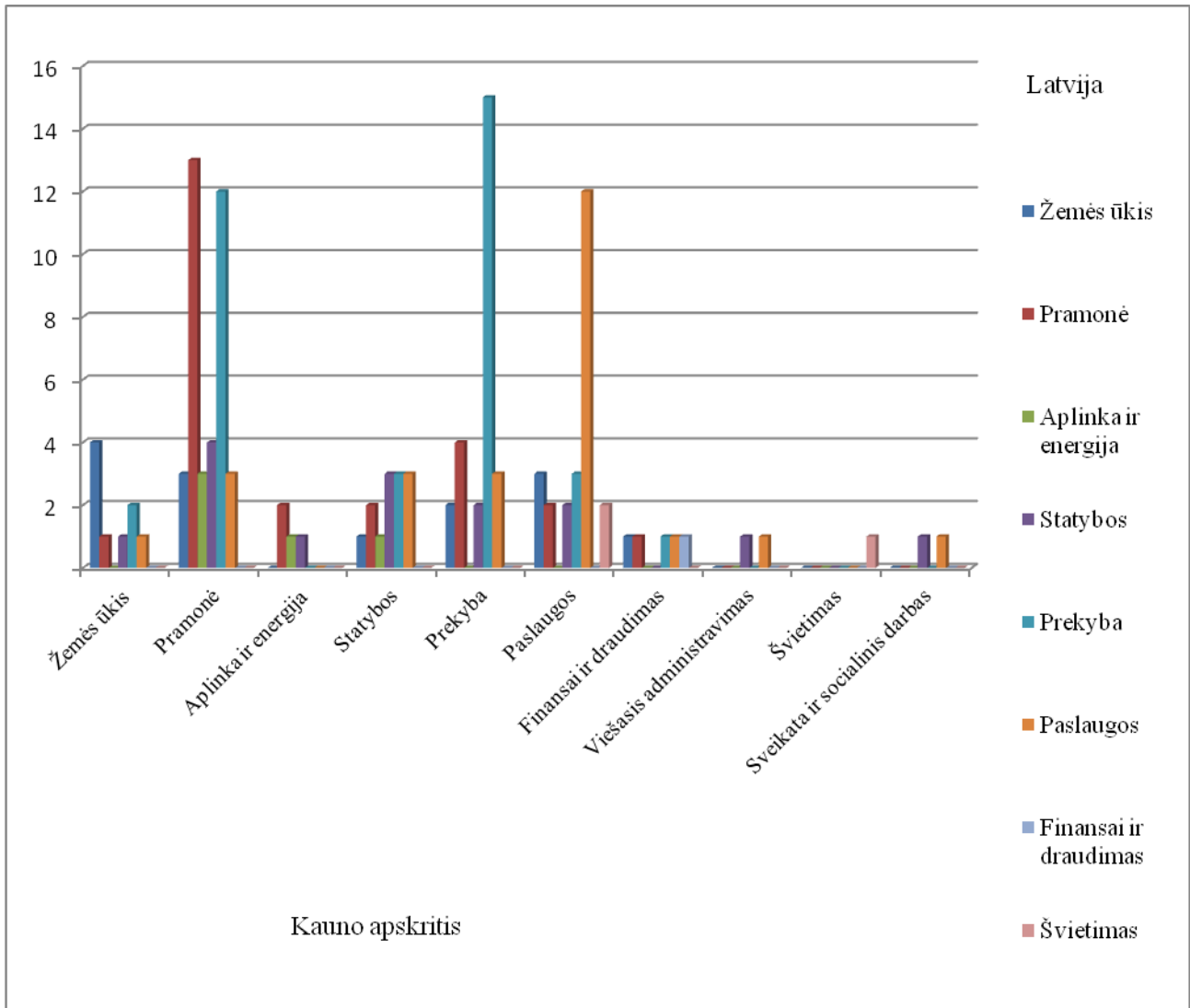
- statyba (apie 10,3 proc.);
- žemės ūkis, *miškininkystė ir žuvininkystė* (apie 10,3 proc.);
- *švietimas* (apie 3,8 proc.);
- *aplinka ir energija* (apie 3,8 proc.);
- *finansai ir draudimas* (apie 1,3 proc.);
- nė vienas respondentas nenurodė tokių verslo bendradarbiavimo sričių kaip:
 - *viešasis administravimas* ir
 - *sveikata bei socialinis darbas*.

Analizuojant ryšį tarp Kauno apskrities organizacijų ekonominės veiklos rūšies ir Latvijos verslo partnerių ekonominės veiklos rūšies nustatyta, kad dauguma Kauno apskrities organizacijų bendradarbiauja su Latvijos partneriais savo veiklos srityse (ž.r. 1 pav.):

- žemės ūkio įmonės daugiausiai bendradarbiauja su žemės ūkio įmonėmis, nors turi partnerių tarp pramonės, statybos, prekybos ir paslaugas teikiančių organizacijų;
- pramonės įmonės daugiausiai bendradarbiauja su pramonės ir prekybos įmonėmis, nors turi ekonominių ryšių su žemės ūkio, aplinkos ir energijos, statybos bei paslaugas teikiančiomis organizacijomis;
- aplinkos ir energijos organizacijos daugiausiai bendradarbiauja su pramonės organizacijomis, nors turi ryšių su aplinkos ir energijos bei statybos organizacijomis;
- prekybos organizacijos daugiausiai bendradarbiauja su savo veiklos partneriais, bet turi ryšių su pramonės, paslaugų, žemės ūkio ir statybos sektoriuose;
- paslaugų įmonės daugiausiai bendradarbiauja su paslaugų sektoriaus įmonėmis, nors turi partnerių ir kitose veiklos srityse: žemės ūkyje, pramonėje, prekyboje, statyboje bei švietimo srityje;
- finansų ir draudimo sektoriaus organizacijos vienodai palaiko ryšius su finansų ir draudimo, žemės ūkio, pramonės, prekybos bei paslaugų sektorių organizacijomis;
- švietimas bendradarbiautų tik su savo veiklos (švietimo) organizacijomis.

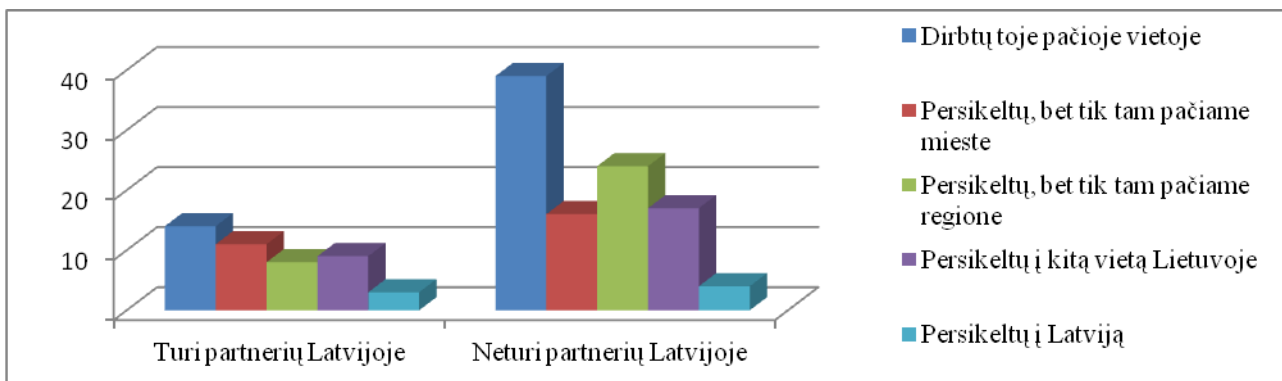
Tik organizacijos iš viešojo administravimo ir sveikatos bei socialinio darbo sektorių neturi partnerių Latvijoje iš savo veiklos sričių. Jos bendradarbiauja su statybos ir paslaugas teikiančiomis organizacijomis.

Respondentų, kurie turi verslo partnerių Latvijoje, buvo paprašyta nurodyti, koks jų bendradarbiavimo pobūdis. Išanalizavus apklausos duomenis matyti, kad Kauno apskrities įmonių bendradarbiavimo su Latvijos partneriais pobūdis atitinka esamų partnerių šakas: kadangi daugiausiai partnerių yra prekybos ir pramonės sferose, tai ir bendradarbiavimo pobūdis dažniausiai paminėtas yra iš šių sričių: *bendri prekybos kanalai* (30,3 proc.), *prekių pirkimas* (19,7 proc.), *žaliavų pirkimas* (18,2 proc.), *gamyba* (15,2 proc.). Mažesnę procentą sudaro *paslaugų pirkimas* (10,6 proc.) ir *kita* (6,1 proc.). Tarp kitų bendradarbiavimo veiklų paminėti bendrų projektų rengimas ir produktų pardavimas.

1 pav. Kauno apskrities verslo šakų bendradarbiavimo su Latvijos verslo šakomis pasiskirstymas

Atlikta analizė parodė, kad respondentai, nepriklausomai nuo to, ar turi verslo partnerių Latvijoje, ar jų neturi, mieliau dirbtų toje pačioje vietoje, nors verslo sąlygos būtų geresnės kitur. Ryšys tarp bendradarbiavimo su Latvijos organizacijomis ir veiklos vietos keitimo dėl geresnių verslo sąlygų pateiktas 2 paveiksle.

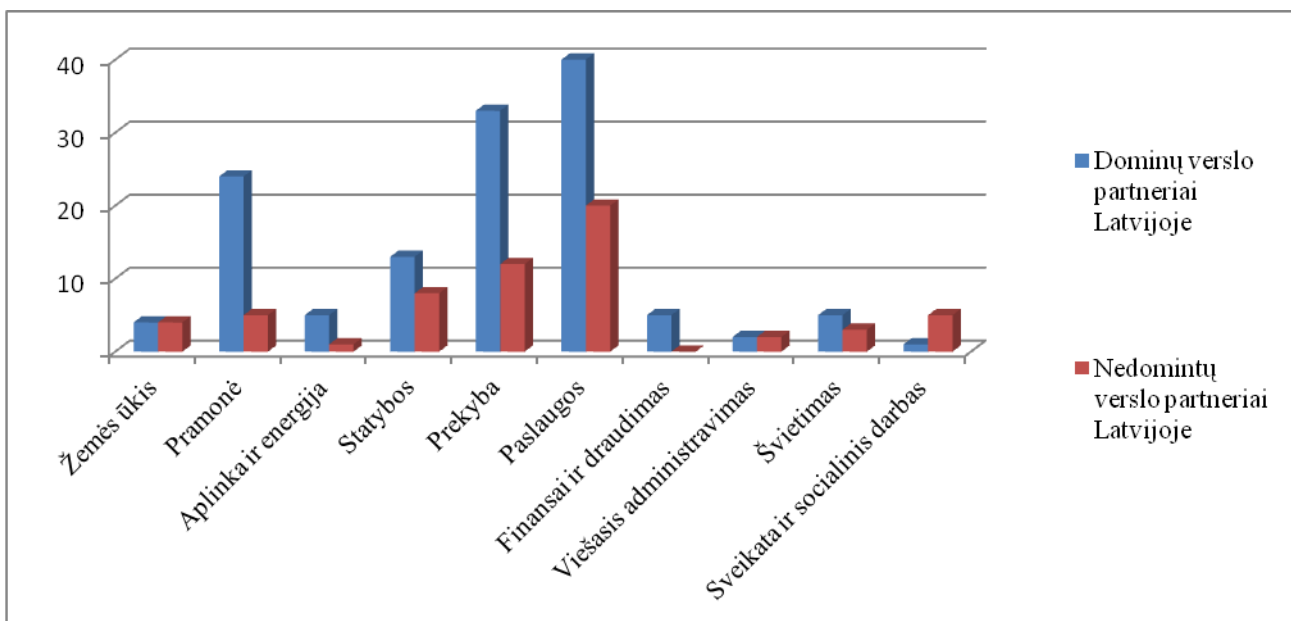
2 pav. Bendradarbiavimas su Latvijos organizacijomis ir veiklos vietos keitimas

Pažymėtina, kad į Latviją dėl geresnių verslo sąlygų persikeltų mažuma respondentų, nepriklausomai nuo to, ar jos bendradarbiauja su kaimyninės Latvijos organizacijomis, ar ne.

Nuomonės apie bendradarbiavimo galimybes analizė

Anketinės apklausos dalyvių buvo paprašyta atsakyti, ar juos domintų verslo partneriai Latvijoje. Išanalizavus apklausos duomenis, nustatyta, kad apie 60,8 proc. apklaustųjų norėtų turėti verslo partnerių Latvijoje. Apie 35,3 proc. respondentų atsakė neigiamai. Lyginant su dabartine situacija, kurios analizė buvo pateikta aukščiau, matyti, kad beveik dvigubai daugiau Kauno apskrities organizacijų norėtų turėti ryšių su Latvijos organizacijomis nei turi dabar.

Išanalizavus kokios verslo šakos labiausiai būtų suinteresuotos verslo partneriais Latvijoje, paaiškėjo, kad beveik visų ekonominių sričių organizacijas labiau domintų negu nedomintų verslo partneriai Latvijoje (ž.r. 3 pav.). Organizacijos, užsiimančios finansų ir draudimo veikla, išimtinai 100 proc. atsakė, kad juos bendradarbiavimas su Latvijos partneriais domintų. Žemės ūkio ir viešojo administravimo organizacijos vienodai pasiskirstė pagal domėjimąsi verslo partneriais Latvijoje. Tik daugumos organizacijų, dirbančių sveikatos ir socialinio darbo srityse, bendradarbiavimas su Latvijos partneriais nedomina.

3 pav. Domėjimosi verslo partneriais Latvijoje pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis

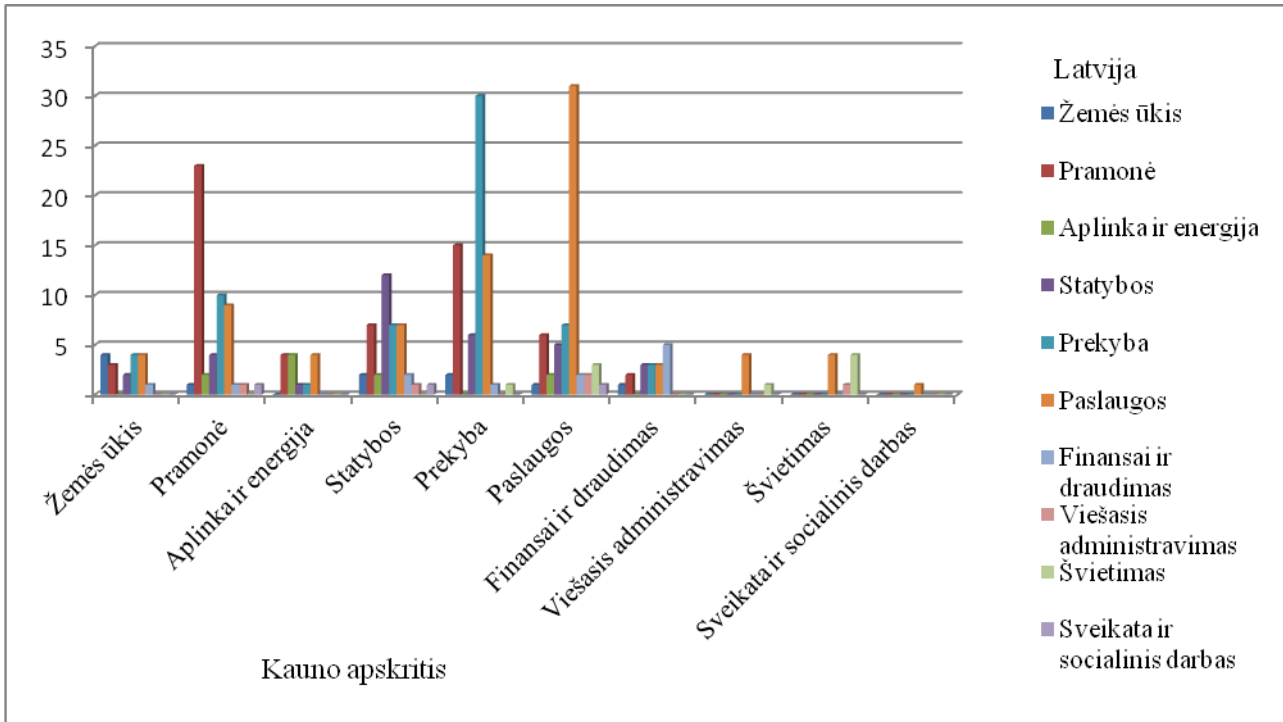
Respondentų, kuriuos domina verslo partneriai Latvijoje, buvo paprašyta nurodyti, kuriose Latvijos ekonominės veiklos rūšių grupėse turėtų dirbti jų galimi partneriai. Išanalizavus apklausos duomenis matyti, kad partnerių Latvijoje Kauno apskrities įmonės norėtų turėti daugiausia *prekybos* (apie 25,3 proc.), *paslaugų* (apie 23 proc.) ir *pramonės* (apie 15,7 proc.) sektoriuose. Verslo partnerių poreikis yra mažesnis kitose ekonominėse veiklose, tokiose kaip:

- statyba (apie 10,1 proc.),
- žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė (apie 5,6 proc.),
- aplinka ir energija (apie 5,6 proc.),
- finansai ir draudimas (apie 5,1 proc.),
- švietimas (apie 3,9 proc.),
- viešasis administravimas (apie 2,2 proc.),
- sveikata bei socialinis darbas (apie 0,6 proc.) ir
- kitos veiklos (apie 2,8 proc.). Iš kitų veiklų paminėtos turizmas, informacinės technologijos, pramogos, telekomunikacijos.

Toliau buvo analizuojama iš kokių ekonominių šakų verslo partnerių iš Latvijos norėtų turėti atskirų šakų Kauno apskrities organizacijos. Nustatyta, kad vienos organizacijos (iš pramonės, statybos, prekybos, paslaugų) daugiau suinteresuotos partneriais iš savo veiklos srities, kitos (iš žemės ūkio, aplinkos ir

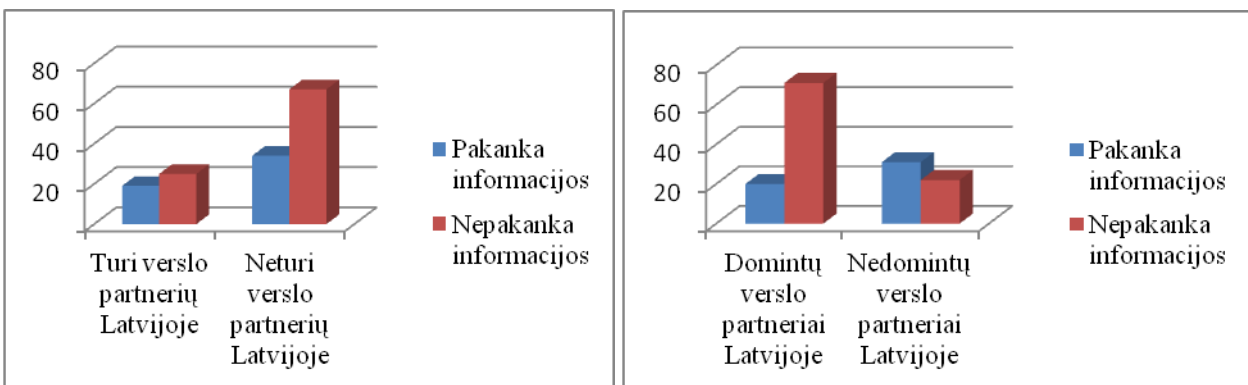
energijos, finansų ir draudimo, švietimo) be savo srities partnerių norėtų turėti ir partnerių iš kitų veiklos sričių. Tik viešojo administravimo ir sveikatos bei socialinio darbo organizacijos nėra suinteresuotos bendradarbiauti su savo kolegomis iš Latvijos – jas domintų partneriai iš kitų veiklos sričių: viešojo administravimo organizacijos – iš paslaugų ir švietimo sektoriaus; o sveikatos bei socialinio darbo organizacijos – iš paslaugų sektoriaus (ž.r. 4 pav.).

Išanalizavus turimų ir dominamų partnerių Latvijoje veiklos sritis matyti, kad Kauno apskrities verslininkai būtų linkę plėsti bendradarbiavimą su Latvijos partneriais tose pačiose šakose, kuriose ir vyksta glaudžiausias bendradarbiavimas. Tai rodo, kad ekonominio bendradarbiavimo kryptys su Latvijos organizacijomis Kauno regione yra daugiau mažiau nusistovėjusios.

4 pav. Kauno apskrities verslo šakų dominamo bendradarbiavimo su Latvijos verslo šakomis pasiskirstymas

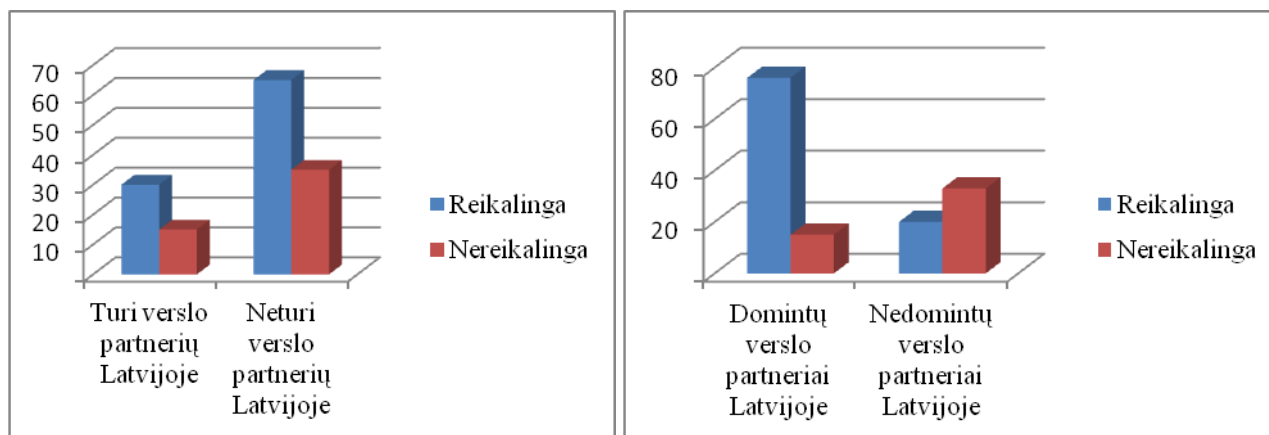
Informuotumas apie verslo sąlygas tame regione yra glaudžiai susijęs su bendradarbiavimo tarp skirtingų regionų galimybėmis. Išanalizavus apklausos duomenis nustatyta, kad apie 61,4 proc. Kauno apskrities organizacijų teigė, kad jų turima informacija apie verslo sąlygas Latvijoje yra nepakankama. Apie 34,6 proc. respondentų mano, kad jiems pakanka turimos informacijos, kad galėtų bendradarbiauti ar vystyti verslą Latvijoje. Tačiau reikia pastebėti, kad dauguma respondentų, kurie mano, kad informacijos pakanka, nesidomi verslo partneriais Latvijoje (ž.r. 5 pav.).

5 pav. Nuomonių apie turimos informacijos apie verslo sąlygas Latvijoje pakankamumą pasiskirstymas tarp respondentų

Anketoje buvo klausiama, ar užsienio kalba yra kliūtis vystyti verslą Latvijoje. Kad užsienio kalba nėra kliūtis vystyti verslą Latvijoje mano 80,4 proc. apklaustųjų. Tik 15,7 proc. apklaustųjų mano, kad tai galėtų būti viena iš priežasčių, apsunkinančių dviejų šalių verslo subjektų bendradarbiavimą. Kad užsienio kalba nėra kliūtis vystyti verslą kaimyninėje Latvijoje mano dauguma respondentų, nepriklausomai ar jie turi partnerių, ar jų neturi šioje šalyje, ar domintų, ar nedomintų bendradarbiavimas su Latvijos organizacijomis.

Nepaisant to, dauguma (apie 63,4 proc.) respondentų nurodė, kad informacija apie verslo galimybes Latvijoje lietuvių kalba yra reikalinga. Apie 32,7 proc. respondentų mano, kad tokios informacijos jiems nereikia. Tačiau tokia nuomonė vyrauja tarp tų respondentų, kurių verslo partneriai Latvijoje nedomina (žr. 6 pav.).

6 pav. Nuomonių apie informacijos apie verslo galimybes Latvijoje lietuvių kalba reikalingumo pasiskirstymas tarp respondentų

Iš 6 paveikslo matyti, kad informacijos apie verslo galimybes Latvijoje lietuvių kalba labiausiai reikėtų toms organizacijoms, kurios dar neturi verslo partnerių šioje šalyje ir kurias domintų bendradarbiavimas su kaimyninės šalies partneriais.

Išvados

1. Siekiant ištirti Kauno apskrities įmonių požiūrį ir galimybes plėtoti ekonominį bendradarbiavimą su Latvijos įmonėmis, nustatyta kad 68 proc. apklaustųjų neturi jokių ekonominių ryšių su Latvijos įmonėmis ir tik 29,4 proc. respondentų turi verslo partnerių kaimyninėje Latvijoje.
2. Kauno apskrities organizacijos daugiausia partnerių Latvijoje turi *prekybos* (apie 33,3 proc.), *pramonės* (apie 19,2 proc.) ir *paslaugų* (apie 17,9 proc.) sektoriuose. Verslo partneriai kitose ekonominėse veiklose sudaro mažesnius procentus. Nė vienas organizacija nenurodė tokių verslo bendradarbiavimo sričių kaip *viešasis administravimas* ir *sveikata bei socialinis darbas*.
3. Organizacijos, nepriklausomai nuo to, ar turi verslo partnerių Latvijoje, ar jų neturi, mieliau dirbtų toje pačioje vietoje, nors verslo sąlygos būtų geresnės kitur. Į Latviją dėl geresnių verslo sąlygų persikeltų mažuma respondentų, nepriklausomai nuo to, ar jos bendradarbiauja su kaimyninės Latvijos organizacijomis, ar ne.
4. Analizuojant ryšį tarp Kauno apskrities organizacijų ekonominės veiklos rūšies ir Latvijos verslo partnerių ekonominės veiklos rūšies nustatyta, kad dauguma Kauno apskrities organizacijų bendradarbiauja su Latvijos partneriais savo veiklos srityse. Tik organizacijos iš viešojo administravimo ir sveikatos bei socialinio darbo sektorių neturi partnerių Latvijoje iš savo veiklos sričių. Jos bendradarbiauja su statybos ir paslaugų sektoriaus organizacijomis.
5. Kauno apskrities įmonių bendradarbiavimo su Latvijos partneriais pobūdis atitinka esamų partnerių šakas. Kadangi daugiausiai partnerių yra prekybos ir pramonės sferose, tai ir bendradarbiavimo pobūdis dažniausiai paminėtas iš šių sričių: *bendri prekybos kanalai*, *prekių pirkimas*, *žaliavų pirkimas ir gamyba*. Mažesnę procentą sudaro *paslaugų pirkimas* ir *kita* (pvz., *bendru projektų rengimas*).
6. Dauguma (apie 60,8 proc.) Kauno apskrities organizacijų norėtų turėti verslo partnerių Latvijoje. Tai beveik dvigubai daugiau nei jų turi dabar.
7. Išanalizavus kokios verslo šakos labiausiai būtų suinteresuotos verslo partneriais Latvijoje, paaiškėjo, kad beveik visų ekonominių sričių organizacijas domintų verslo partneriai Latvijoje. Tik daugumos

organizacijų, dirbančių sveikatos ir socialinio darbo srityse, bendradarbiavimas su Latvių partneriais nedomintų.

8. Išanalizavus turimų ir dominamų partnerių Latvijoje veiklos sritis matyti, kad Kauno apskrities verslininkai būtų linkę plėsti bendradarbiavimą su Latvijos partneriais tose pačiose šakose, kuriose ir vyksta glaudžiausias bendradarbiavimas. Tai rodo, kad ekonominio bendradarbiavimo kryptys su Latvijos organizacijomis Kauno regione yra daugiau mažiau nusistovėjusios.
9. Daugumos organizacijų turima informacija apie verslo sąlygas Latvijoje yra nepakankama. Tačiau reikia pastebėti, kad dauguma organizacijų, kurios mano, kad informacijos pakanka, nesidomi verslo partneriais Latvijoje. Kad užsienio kaba nėra kliūtis vystyti verslą kaimyninėje Latvijoje mano dauguma organizacijų, nepriklausomai nuo to, ar jos turi partnerių, ar jų neturi šioje šalyje, ar domintų, ar nedomintų bendradarbiavimas su Latvijos organizacijomis. Dauguma organizacijų mano, kad informacija lietuvių kalba apie verslo galimybes Latvijoje yra reikalinga. Nuomonė, kad tokios informacijos nereikia, vyrauja tarp tų organizacijų, kurių verslo partneriai Latvijoje nedomina.

Literatūra

1. Becker, W., & Dietz, J. (2004). R&D cooperation and innovation activities of firms-evidence for the German manufacturing industry. *Research Policy*, Elsevier, 33(2), 209-223, March.
2. Dachs, B., Ebersberger, B., Pyka, A. (2004). Why do Firms Co – operate for Innovation? A Comparison of Austrian and Finnish CIS3 results. *Volkswirtschaftliche Diskussionreihe der Uni Augsburg*, 255, Augsburg.
3. Fritsch, M. (2001). Co-operation in Regional Innovation Systems. *Regional Studies*, 35.4, 297-307.
4. Malakauskaite, A., & Navickas, V. (2011). Contribution of Clusters to the Competitiveness of Companies: Revelation and Evaluation. *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 2011, 22(1), 50-57.
5. Mickeviciene, M., & Zitkus, L. (2011). Competitive Ability as an Instrument for ex-ante Evaluation of Enterprise's Competitiveness. *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 22(4), 423-433.
6. Saboniene, A. (2009). Lithuanian Export Competitiveness: Comparison with other Baltic States. *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 2, 49-57.
7. Schmidt, T. (2005). Knowledge Flows and R&D Co-Operation: Firm-Level Evidence from Germany. ZEW - Centre for European Economic Research Discussion Paper No. 05-022.
8. Snieska, V., & Bruneckiene, J. (2009). Measurement of Lithuanian Regions by Regional Competitiveness Index. *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 1(61), 45-57.
9. Stanaitis, S., Kosiedowski, W. (2009). Tarpvalstybinio bendradarbiavimo galimybės Lenkijos, Lietuvos ir Baltarusijos pasienio regionuose (gyventojų nuomonių tyrimas). *Geografija*, 45 (1), 75-81.
10. Sternberg, R. (2000). Innovation networks and regional development – evidence from the European regional Innovation Survey (ERIS): theoretical concepts, methodological approach, empirical basis and introduction to the theme issue, *Europ. Plann. Studies*, 389-407.
11. Theter, B. (2002). Who co-operate for innovation, and why. An empirical analysis. *Research Policy*, 31(6), 947-967.